

บทความวิจัย

ข้อเสนอการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568-2573

Proposed Policy Recommendations for Addressing the Southern Border Provinces Issue (2025–2030)

วันวิชิต บุญโปร่ง
Wanwichit Boonprong

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
Faculty of Political Science, Rangsit University

Email: wanwichit@hotmail.com

วันที่รับบทความ :
29 มีนาคม 2569

วันที่แก้ไขบทความ :
16 เมษายน 2569

วันที่ตอบรับบทความ :
5 พฤษภาคม 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการแก้ปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดเป็นข้อเสนอ โดยวิธีการดำเนินการวิจัยวิธีแบบเชิงคุณภาพ ได้แก่ เก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญจากเอกสารงานวิชาการ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ ล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญกับความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างยาวนาน จำนวน 10 ท่าน ตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2567 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอ แนวคิด ‘ต้นไม้ของพ่อ’ สำหรับการแก้ไขปัญหาในอีก 5 ปีข้างหน้า หรือ ในปี พ.ศ. 2568-2573 ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อบูรณาการงานให้มีเอกภาพ ประกอบไปด้วย (1). ยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา (2). รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 (3). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อกำหนดกรอบระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน 4). จรรโลงสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นฟันเฟืองสำคัญในการสร้างบรรยากาศการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (5). เดินหน้าการเจรจาพูดคุยสันติสุข เพื่อกำหนดเงื่อนไขในการสร้างพื้นที่ (6). พัฒนาระบบการศึกษาให้มีความร่วมสมัยโดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีวัตรปฏิบัติทางศาสนา (7). ส่งเสริมงานกิจการพลเรือนและมวลชนเชิงรุก หากได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนและทุกภาคส่วนในพื้นที่อย่างเต็มใจและดำเนินการครบตามข้อเสนอการแก้ไขปัญหา เป็นไปได้ว่าเส้นทางการสร้างความสงบสุขในพื้นที่ชายแดนใต้จะมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : จังหวัดชายแดนภาคใต้, ยุทธศาสตร์พระราชทาน, ความมั่นคง

Abstract

This study aimed to develop policy recommendations to address security challenges in Thailand's southern border provinces. A qualitative research design was employed, including a comprehensive review of relevant academic literature and related studies, along with in-depth interviews with ten experts with extensive experience in security matters in the southern border provinces from 2004 to 2024. Data were analyzed using content analysis.

The findings reveal a conceptual framework entitled the "Father's Tree" as a strategic model for addressing the issue over the next five years (2025–2030). The framework emphasizes the need for all relevant sectors to adjust and collaborate in an integrated, unified manner. The proposed components include: 1) the Royal Strategy of "Understand, Reach Out, and Develop"; 2) the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017); 3) the 20-Year National Strategy, which provides a clear long-term framework for problem resolution; 4) the promotion and preservation of a multicultural society as a key mechanism for fostering peaceful coexistence; 5) the continuation and advancement of peace dialogue negotiations to establish appropriate conditions for creating safe and constructive spaces; 6) the development of a modernized education system that does not adversely affect religious practices and ways of life; and 7) the enhancement of civil affairs and active engagement with local communities. If full cooperation is obtained from the public and all relevant sectors, and the proposed measures are fully implemented, sustainable and lasting peace in the southern border provinces can be achieved.

Keywords: southern border provinces, royal strategy, security

บทนำ

เหตุการณ์การปล้นอาวุธในกองพันพัฒนาที่ 4 เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 จังหวัดนราธิวาส ถูกมองเป็นปฐมบทความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จนปะทุขยายตัวความรุนแรงไปยังพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลาและพื้นที่บางส่วนของจังหวัดสงขลา ได้ส่งผลถึงสถานการณ์รุนแรงขึ้นตามลำดับตลอดระยะเวลากว่าสองทศวรรษ เพื่อชี้ให้เห็นถึงมูลเชื้อของบาดแผลทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมือง กลายเป็นช่องว่างให้ผู้ไม่หวังดีฉวยโอกาสปลุกปั่นกล่าวหาทางเจ้าหน้าที่รัฐ ละเลยการดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในชายแดนใต้ให้เกิดความรู้สึกถูกกระทำเป็นเพียงพลเมืองชั้นสอง กลายเป็นความรู้สึกที่ถูกกดทับมาอย่างยาวนาน

การแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ผ่านการลองผิดลองถูกมาหลายรูปแบบ ดังเช่น รัฐบาลนายทักษิณ ชินวัตร ใช้แนวคิดการเมืองนำการทหาร การเอาชนะจิตใจประชาชนในพื้นที่ถือเป็นนโยบายที่ทุกฝ่ายต้องยึดถือ แต่ในแง่การปฏิบัติจริงกลับตรงกันข้ามในบางกรณี เช่น การสูญหายของนายสมชาย นีละไพจิตร ทนายความที่รับผิดชอบทำคดีให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้ สังคมในพื้นที่ลงความเห็นว่าหน่วยงานของรัฐน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ครั้งนี้ หรือเหตุการณ์โศกนาฏกรรมที่มัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี รวมถึงเหตุการณ์ที่หน้าสถานีตำรวจภูธร อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้สร้างความสูญเสียผู้คนที่อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวไปมากมาย ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ในความมั่นคงในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น (เสนาะ พรรณพิกุล, 2560 : 15-27) โดยสถิติการก่อเหตุความรุนแรงและความไม่สงบในพื้นที่ตลอดระยะเวลากว่าสองทศวรรษ นับตั้งแต่ปี 2547-2568 เกิดขึ้นมากกว่า 1 หมื่นครั้ง แบ่งเป็นข้อมูลผู้เสียชีวิตเกือบ 6 พันรายและมีผู้ได้รับบาดเจ็บมากกว่า 13,000 ราย (กลุ่มงานเยียวยา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2568 : ไม่ระบุเลขหน้า) ถือเป็นตัวเลขที่มีปริมาณระดับสูงสร้างความกังวลใจให้กับฝ่ายการเมืองและฝ่ายความมั่นคงที่พยายามเฟ้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อลดจำนวนการก่อเหตุในพื้นที่ให้ได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นกองทัพบกได้มอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน. ภาค 4 สน.) ได้ศึกษาและดำเนินการการพัฒนากระบวนการสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยค้นพบว่าการชุมชุนเองเป็นผู้กำหนดทิศทางต่อการสร้างความปลอดภัยและความสันติสุข โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นยุทธศาสตร์หลักในการแก้ปัญหารูปแบบที่ใช้ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ความต้องการความยุติธรรม เสมอภาคและการยอมรับอัตลักษณ์พิเศษของประชาชนในพื้นที่จะกลายเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน (รุจน์จารักษ์รายา คณานุรักษ์, 2560 :111-119) อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวฝ่ายการเมืองตีความยุทธศาสตร์พระราชทานคลาดเคลื่อนไปโดยนำ “เข้าถึง” เป็นต้นน้ำการแก้ไขปัญหาก่อน “เข้าใจ” แล้ว “พัฒนา” ด้วยการทุ่มงบประมาณมหาศาลไปในพื้นที่เกิดการแก้ไข เชื่อว่าถ้าความเป็นอยู่ของผู้คนในพื้นที่ให้ดีขึ้นความรุนแรงจะลดลง แต่ปรากฏว่าเป็นแก้ปัญหาไม่ตรงจุดส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่เปลี่ยนไปและมีคำถามจากภาคประชาสังคมถึงการ “เข้าถึง” ที่ฝ่ายการเมืองกำลังดำเนินการนั้น เหตุใดความรุนแรงยังคงสภาพเหตุการณ์ความรุนแรงอยู่

การสร้างกระบวนการสร้างสันติสุขโดยมีคณะพูดคุยสันติสุขเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ฝ่ายการเมืองและกองทัพรับไปดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์ของความคืบหน้า จากประสบการณ์ของอดีตประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบกและหัวหน้าคณะพูดคุยสันติสุข ได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างฟิลิปปินส์ที่เคยสงบมาหลายปี หลังจากรัฐบาลกลางเคยเจรจาจนลงนามสันติภาพกับแนวร่วมปลดปล่อยอิสลามโมโร (MILF) กลับมาประทุอีกครั้ง มีการลักลอบวางระเบิดที่มหาวิทยาลัย Mindanao State เขตปกครองพิเศษบังซาโมโร เมืองมาราวี ซึ่งประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ส่งผลมีผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บหลายราย นั้นทั้งหมดล้วนนับถือศาสนาคริสต์ (Francisco Tutay, Bernnadette E.Tamayo, Reina C.Tolentino and Claire Bernadette Mondares. 2023: A8) กรณีศึกษาดังกล่าวน่าจะส่งให้คณะเจรจาพูดคุยชุดปัจจุบัน สามารถปรับปรุงแนวทาง เพื่อพิจารณาความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมจำเป็นต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ ไม่ให้ถูกใช้เป็นเงื่อนไขข้อต่อรองในการเจรจาและเพื่อเป็นสัญลักษณ์คงความรุนแรง

ในพื้นที่ (อดีตประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบก, สัมภาษณ์, 2567) สอดรับกับมุมมองของเจ้าหน้าที่สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ให้น้ำหนักต่อบทบาทผู้แทนจากฝ่ายมาเลเซียมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดเวทีการหารือข้อตกลงร่วมระหว่างตัวแทนคณะเจรจาทางการไทยกับฝ่ายตัวแทนของผู้ก่อเหตุให้เกิดบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นคุณแก่ทั้งสองฝ่ายหากมีความคืบหน้า แม้เหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จะยังไม่มีท่าทีหรือสัญญาณยุติก็ตาม (นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, สัมภาษณ์, 2567)

นอกจากนี้ อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ถอดบทเรียนจากประสบการณ์และตกผลึกการเสริมสร้างอาวุธทางความคิดในการเสนอแนวคิด และติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการลงไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ในฐานะผู้รับนโยบายไปปฏิบัติ และกลายเป็นผู้เสนอนโยบายเองในเวลาถัดมา ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้แก่ รูปแบบ “Clear” (ดำเนินการยุทธวิธีทางทหาร) “Hold” (รักษาความสงบให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการรักษาความสงบ) และ “Build” (การพัฒนาให้ประชาชนมีงานทำ มีความสุข) จะเป็นแนวทางสู่การสร้างความสงบในพื้นที่อย่างยั่งยืน (อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด, สัมภาษณ์, 2567) พร้อมกันนี้รัฐบาลได้ขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีควบคู่กับการสร้างความสงบสุขในพื้นที่ ซึ่งกองทัพให้ความสำคัญ และยึดถือเป็นกรอบแนวทางหลักในการขับเคลื่อนนโยบายด้านความมั่นคงสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ให้เกิดความมั่นคง

ด้วยปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแสวงหาองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การค้นพบข้อเสนอการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2568 - 2573 ว่านโยบายด้านความมั่นคง จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา จะกลายเป็นผลตกผลึกต่อการออกแบบนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทในการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงทัศนะมุมมองของผู้มีประสบการณ์ในการรับนโยบายปฏิบัติงานภาคสนาม และผู้มีบทบาทในการให้นโยบาย

2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ.2568 – 2573

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หากยกแนวคิดด้านความมั่นคงกรณีความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลงานของนักวิชาการชาวอินเดีย ‘ในนามของความเป็นชาติ’ กรณีศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออินเดีย ที่อธิบายหล่อหลอมความเป็นรัฐอัสสัมที่ถูกหล่อหลอมให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของอินเดีย ซึ่งผู้คนในรัฐนี้มีชาติพันธ์ รูปลักษณ์ และภาษามีความแตกต่างจากพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ อันเป็นผลสืบเนื่องจากประวัติศาสตร์ในยุคอาณานิคมภายใต้การปกครองของอังกฤษ ที่มุ่งเน้นแบ่งแยกแล้วปกครอง เมื่อได้รับเอกราชรัฐบาลอินเดียใช้เกณฑ์มาตรฐานการปกครองในรูปแบบส่วนกลาง อาจมีผลต่อการมองข้ามเรื่องอัตลักษณ์ที่มีความแตกต่าง โดยปราศจากความเคารพ และรัฐใช้ความรุนแรงในการปราบปรามเป็นคำตอบสุดท้าย เพื่อจัดระเบียบหากเกิดการต่อต้าน ประสบการณ์กลายเป็นบาดแผลอันขมขื่นและต้องใช้เวลานานที่จะเยียวยาแก้ไข (Baruah, S., 2020: 26) ดังนั้น ‘ในความเป็นชาติ’ อาจได้ข้อยุติว่าชาติจะดำรงอยู่ได้บ้านเมืองต้องมีความมั่นคงและปลอดภัยคือสิ่งสำคัญสูงสุด

ผู้วิจัยได้ศึกษางานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบางส่วนมานำเสนอ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสำเร็จคืบหน้าได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์ของพลเรือนและทหารเพื่อให้เกิดกระบวนการสร้างการยอมรับในบทบาทฐานะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ท่ามกลางกระแสความท้าทายภูมิรัฐศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งกำหนดให้กองทัพยอมรับการตัดสินใจนโยบายจากรัฐบาลพลเรือน ซึ่งรัฐบาลพลเรือนส่วนใหญ่จะขาดแง่มุมต่อการทำความเข้าใจภารกิจด้านความมั่นคง จึงจำเป็นต้องแบ่งบทบาทความรับผิดชอบให้กองทัพ ดังแนวคิดของ Ayesha siddiqa นักรัฐศาสตร์ด้านความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารชาวปากีสถาน ได้ค้นพบทฤษฎีรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือน - ทหารออกมา 6 ประเภท (2017:39-66) โดยผู้วิจัยปรับเชื่อมโยงกับบรรยากาศการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ทั้งหมด 3 แนวคิดดังนี้

1. ‘ความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนระหว่างพลเรือน - ทหาร’ เป็นความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในภาวะปกติและมีการประสานการทำงานด้วยไว้วางในต่อกัน ซึ่งรัฐบาลพลเรือนยอมรับคำแนะนำจากกองทัพที่นำเสนอข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายพลเรือน

2. ‘การใช้อิทธิพลกองทัพในการปกครองประเทศ’ กองทัพเข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นผู้กำหนดภารกิจยุทธศาสตร์ของประเทศทั้งหมดเสียเอง ซึ่งประเทศไทยเคยผ่านประสบการณ์การมีผู้นำกองทัพสวมบทบาทเป็นผู้ปกครองมาหลายสมัย โดยบางยุคสมัยกองทัพผ่องถ่ายอำนาจไปยังรัฐบาลผู้นำพลเรือนไปบ้างแล้วก็ตาม แต่กองทัพยังคงไว้ซึ่งในบทบาทสำคัญ อาทิ การกำหนดกรอบแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ‘กองทัพในบทบาทของผู้พิทักษ์’ กองทำไทยมีหน้าที่พิทักษ์รักษาความมั่นคงและการรักษาความสงบสุขภายในชาติ เช่นกรณีของ รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (พ.ศ.2549) ผู้นำรัฐบาลในฐานะอดีตผู้นำกองทัพได้ยอมรับความผิดพลาดในการใช้นโยบายแก้ปัญหาของรัฐบาลและฝ่ายความมั่นคงขณะนั้น ที่ส่งผลความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ขาดความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐ (วันวิชิต บุญโปร่ง, 2553 : 78)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยหยิบงานของ นักรบ บุญบัวทอง ซึ่งถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองผ่านงานวิจัย มีข้อเสนอ5 วิธี ได้แก่ 1) การบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างถูกวิธี รัฐบาลต้องมั่นคง มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสิทธิภาพ 2) นโยบายมีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ “มิติสังคม” เป็นกุญแจขับเคลื่อนให้เป็นวาระแห่งชาติอย่างแท้จริง 3) ภารกิจของทหารและกำลังความมั่นคงต้องใช้ให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมกับหลักนิยมและฝ่ายตรงข้าม 4) งบประมาณจะต้องใช้จ่ายในรูปแบบ แผนงาน/โครงการ เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมจริง 5) การพูดคุยเพื่อสันติสุข ต้องจัดวางโครงสร้างของคณะพูดคุย รวมทั้งปรับเปลี่ยนแผนรองรับการพูดคุยให้เป็นไปตามความเหมาะสม (2563: 87)

งานดังกล่าวสอดประสานกับงานวิจัยของ เจน สุขศรีทอง น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปรับใช้นโยบายสังคมพหุวัฒนธรรม นำไปปฏิบัติในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งหมด 3 นโยบาย ได้แก่ (1) “เข้าใจ” เสริมองค์ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ชาติควบคู่กัน (2) “เข้าถึง” สนับสนุนงานวิจัย ซึ่งนำเสนอให้สร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้ปฏิบัติงานรัฐในทุกระดับต่อปัญหาในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาเคลื่อนไหว การจัดสรรงบประมาณ แก่หน่วยงานภาครัฐอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มมิติเสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างชาวไทยพุทธและมลายูมุสลิม (3) “พัฒนา” เพื่อขยายผลทั้งภายในและภายนอก จัดตั้งให้มีสภาวัฒนธรรมจังหวัด “ชายแดนภาคใต้” จนเกิดกลไกชุมชนตามธรรมชาติในการจัดการชุมชน ให้เป็นพลังในการขับเคลื่อนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมชายแดนใต้สู่ความยั่งยืน (2563, 80-82)

ดังนั้น กองทัพจะแสดงบทบาทใด แต่ท้ายที่สุดบทบาทของกองทัพก็ถูกจัดระเบียบด้วยกระแสทิศทางความต้องการของสังคม อาทิ บทบาทของกองทัพในการรักษาความมั่นคงเพื่อนำไปสู่การจัดระเบียบการปกครองของประเทศ อย่างไรก็ตาม บรรยากาศกระบวนการเติบโตของขบวนการประชาธิปไตยในประเทศ จะทำให้กองทัพปรับตัวอยู่ในสถานะที่ได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนอย่างเหมาะสมท้ายที่สุด

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อให้ได้เนื้อหาการสนทนาเก็บข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาจาก นายทหารระดับสูง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน เคยมีประสบการณ์อดีตและปัจจุบันในฐานะผู้กำหนดนโยบายและเคยรับนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งหมด 10 ท่าน ได้แก่ (1) อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด (2) อดีตประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบก (3) รองแม่ทัพภาคที่ 4 (4) อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (5) เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (6) รองเลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (7) นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (8) อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนนักวิชาการจากมหาวิทยาลัย เช่น (9) อาจารย์ประจำสาขา

วิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และสื่อมวลชนที่คร่ำหวอดในด้านความมั่นคงพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ได้แก่ (10) บรรณาธิการศูนย์ข่าวภาคใต้ สำนักข่าวอิศรา โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลทั้งหมด 6 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567- มีนาคม 2568 โดยการใช้สถานที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 ท่าน ได้แก่ บ้านพักส่วนตัว ที่ทำงาน และร้านอาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้แบบสอบถามแบบการตั้งคำถามปลายเปิด

2. วิธีการสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์บรรดานายทหารและอดีตนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยพิจารณาคุณสมบัติจากประวัติการทำงาน หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ตลอดเหตุการณ์การปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2547 - 2567

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยประมวลความคิดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้มา แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปตอบคำถามในการวิจัยต่อไป เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการศึกษาให้มากที่สุด มีผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 10 ท่าน โดยบางเนื้อหาที่อาจสร้างผลกระทบหรือพาดพิงบุคคลอื่นที่อาจสุ่มเสี่ยงนำไปสู่การตีความที่คลาดเคลื่อน ไปได้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ง่ายและสะดวกในการเปรียบเทียบและไม่กระทบต่อผู้ให้ข้อมูลทุกท่านผู้วิจัยจึงใช้ตัวพยัญชนะอักษรไทย ตั้งแต่ ก - ช

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งทั้ง 10 ท่าน ล้วนมีประสบการณ์ผ่านการบ่มเพาะ ที่ผ่านบทเรียนในแง่ความสำเร็จในการเข้าถึงจิตใจต่อประชาชนในพื้นที่ ความผิดพลาดในการใช้แผนการปฏิบัติยุทธวิธีทางทหาร ความก้าวหน้าการยกระดับพัฒนางานมวลชน ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกท่าน ได้ถอดบทเรียน และตกผลึกเป็นแนวคิดข้อเสนอการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกจัดกลุ่มข้อมูลที่ค้นพบเป็นตารางดังต่อไปนี้

ตารางข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์	ชื่อสมมติของผู้ให้ข้อมูลหลัก
1. น้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงทุกโครงการ	ทุกคน
2. ใช้กิจกรรมด้านสังคมพหุวัฒนธรรมเป็นกลไกในการขับเคลื่อน	ทุกคน
3. สนับสนุนแนวทางการเจรจาพูดคุยสันติสุขภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญไทย	ก, ข, ฆ, ค, ฅ, ฆ, ง, จ, ฉ
4. แยกกลุ่มเยาวชนไม่ให้ถูกบ่มเพาะจากผู้ไม่หวังดี โดยจัดระเบียบโรงเรียนตาดีกาปอเนาะ โรงเรียนสอนศาสนาเอกชนด้วยการพัฒนาระบบการศึกษาทั้งสายสามัญวิชาชีพ สอดคล้องกับหลักการอิสลามที่ถูกต้อง	ก, ข, ฆ, ค, ฅ, ง, จ
5. ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนกำหนดนโยบายตรงกับความต้องการของประชาชน	ฉ, ช

จากความเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักในตารางข้างต้น ได้มีข้อเสนอการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้สำหรับอีก 5 ปีข้างหน้า โดยพิจารณาความเห็นตรงกันว่า การแก้ไขความสงบสุขอาจไม่สามารถบรรลุเป้าหมายความสงบสุขตามกรอบเวลาแผนยุทธศาสตร์ชาติใน พ.ศ. 2570 ได้ทันตามที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่ยืดหยุ่นและขยายกรอบเวลาให้นานกว่านี้ แต่เล็งเห็นผลถึงเป้าหมายได้เช่นเดียวกัน ซึ่งความเห็นและข้อเสนอที่เป็นเอกฉันท์ตรงกันทุกท่าน ล้วนเชื่อมั่นในแนวทางยุทธศาสตร์พระราชทาน ผสมผสานกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการด้านกิจกรรมสังคมพหุวัฒนธรรม ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามกติการะบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข น่าจะช่วยสมานรอยร้าวที่อยู่ในใจของผู้คนพื้นที่ได้ นอกจากนี้การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการมีอาชีพมีงานทำพร้อม ๆ กับการพัฒนาขั้นพื้นฐานของมนุษย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งยวด เป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุด ที่จะทำให้ประชาชนเข้ามาเป็นแกนหลักในการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตนและสาธารณะ โดยไม่ถูกชักจูงในทางที่ผิด การแยกหรือดึงเยาวชนเพื่อรับการขัดเกลาในการร้างการรับรู้ที่หลากหลายเพื่อชำระประวัติศาสตร์ที่ตัดตอนของกลุ่มผู้ไม่หวังดีออกจากชุดความทรงจำที่บิดเบือนออกไป น่าจะทำให้บรรยากาศการอยู่ร่วมกันของผู้คนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา ภาษา และอัตลักษณ์ได้อย่างกลมกลืนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อเสนอการให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทวิถีชีวิตกับประชาชนในพื้นที่จะกลายเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริงใจ ที่จะทำให้ประชาชนมองว่ารัฐได้ยอมผ่อนเงื่อนไขด้านความมั่นคงบางประการให้ท้องถิ่นเข้ามาช่วยสร้างเสถียรภาพในการดูแลพื้นที่ให้มีความมั่นคงปลอดภัยอย่างแท้จริง

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ถอดความหมายมุมมองจากผู้มีประสบการณ์ในการรับนโยบายปฏิบัติงานภาคสนามและผู้มีบทบาทในการนำไปนโยบายทั้ง 10 ท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปเป็นตารางประมวลผลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ค้นพบดังต่อไปนี้

ตารางประมวลผลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

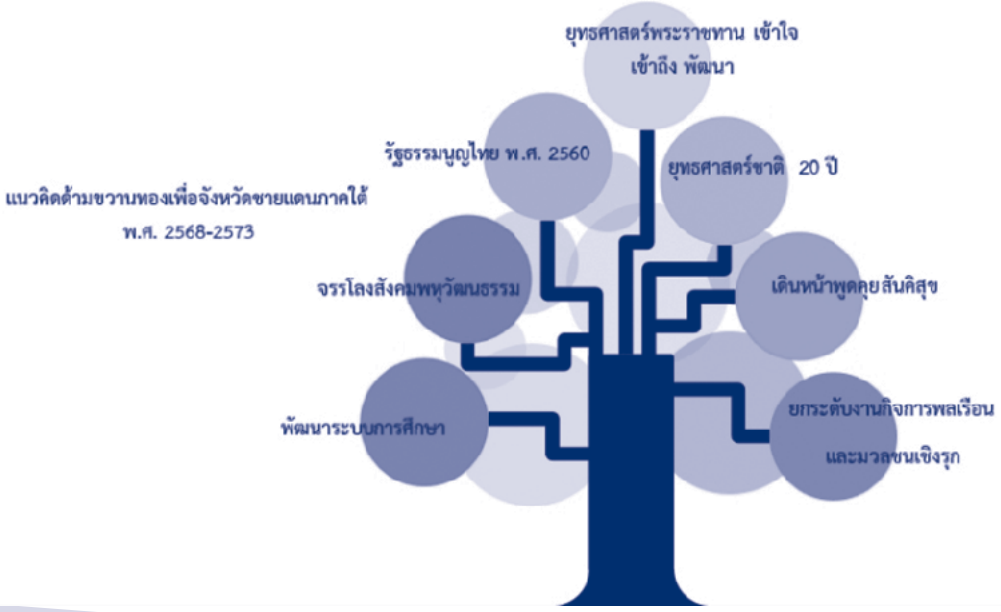
คำสำคัญที่ค้นพบ	การแก้ปัญหา	ผู้แก้ปัญหา
-การเมืองนำการทหาร -การเอาชนะจิตใจ -ยุทธศาสตร์พระราชทานเห็นผลสำเร็จ -การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	-ใช้ปฏิบัติการจิตวิทยาและกิจการพลเรือน -ขยายแนวร่วมเครือข่ายใยแมงมุมในภาคประชาชน -ถ่ายทอดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนเพื่อใช้ปฏิบัติจริงภายใต้ยุทธศาสตร์พระราชทาน	-รัฐบาล -กองทัพและหน่วยงานราชการทุกภาคส่วน -ภาคประชาสังคมและประชาชน

จากตารางประมวลผลข้อมูลข้างต้นพบว่าตลอดระยะเวลาของการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่ พ.ศ. 2547-2568 จากมุมมองผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 10 ท่าน ผู้วิจัยได้พบคำสำคัญต่อแนวทางการใช้นโยบายการเมืองนำการทหารเป็นแนวทางที่สมดุลและสร้างความชอบธรรมในการเปิดพื้นที่การขับเคลื่อนการพัฒนาได้เป็นรูปธรรมมากที่สุด การใช้ยุทธวิธีทางทหารอาจกระทำได้เพียงแต่หยุดยั้งระงับความรุนแรงเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่ไม่ได้เป็นการบ่งชี้แก้ไขปัญหาที่สำเร็จอย่างยั่งยืน ดังนั้นฝ่ายการเมืองต้องตีโจทย์ให้แตกว่าปัญหาที่แท้จริงและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อย่างน้อยการพัฒนาและแก้ไขโครงสร้างขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความยากจน ความล้าหลังจากการพัฒนา ในขณะเดียวกันความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา ประวัติศาสตร์ ‘เฉพาะ’ ในการรับรู้ของผู้คนในพื้นที่ ความรู้สึกการถูกเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้ารัฐ และความไม่เชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมล้วนเป็นสาเหตุทำให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบสบช่องนำเอามาเป็นข้ออ้างในการเคลื่อนไหวทั้งสิ้น นโยบายฝ่ายการเมืองต้องทำความเข้าใจยุทธศาสตร์พระราชทานให้ถ่องแท้ ก่อนน้อมนำมาปรับใช้เพื่อให้การกลัดกระดุมเม็ดแรกที่ถูกต้อง เพราะที่ผ่านมาในการแก้ไขปัญหาในอดีตนั้น นิยามความ ‘เข้าใจ’ ของฝ่ายการเมืองมุ่งเน้นแต่การ ‘เข้าถึง’ ทุ่มเม็ดเงินงบประมาณมหาศาลและแนวทางการ ‘พัฒนา’ ซึ่งการเมืองเชื่อมั่นว่าความรุนแรงจะลดลง แต่ในทางตรงข้ามกลับส่งผลกระทบต่อการดำเนินวิถีของอิสลามิกชนทั่วไป เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่มีวิถีชีวิตคุ้นชินกับความเรียบง่าย ดังนั้นแนวทางการปัญหาที่ถูกจุดและได้รับการตอบรับจากประชาชนในพื้นที่คือการถ่ายทอดองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับสังคมเกษตรกรรม การประมง ในพื้นที่ซึ่งเห็นผลความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ทุกภาคส่วนควรยึดถือเป็นแนวทางการขับเคลื่อนด้วยการเอาชนะด้านจิตใจของประชาชนในพื้นที่เพื่อเกิดการเปิดใจยอมรับและเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นจิตอาสาร่วมพัฒนาประเทศ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการประมวลผลของการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้สามารถเทียบเคียงนิเวศวิทยาทางความมั่นคงของไทยได้ดั่งเช่น ต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์พระราชทาน ไว้เป็นแนวทางและข้อเสนอในการปฏิบัติไว้ดังนี้

แผนภูมิแสดงแนวทางการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568-2573

จากแผนภูมิแนวคิดเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2568-2573 จึงผสมผสานและบูรณาการแนวทางการทำงานซึ่งเปรียบเสมือนยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เป็นต้นไม้ใหญ่ ซึ่งกว่าจะเป็นต้นไม้ที่มีความเติบใหญ่สมบูรณ์ขึ้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ดิน น้ำ ปุ๋ย แสงแดด โดยจำแนกรายละเอียดความสำคัญแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

“ดิน” ก็คือ “ประชาชน” ที่มีความหลากหลาย ซึ่งรัฐต้องหมั่นตรวจตราความเป็นอยู่ และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาดังเช่นประชาชนย่อมสามารถอยู่ร่วมกัน เฉกเช่นดินที่มีหลายชนิดอยู่ในผืนแผ่นดินได้อย่างกลมกลืน

“น้ำ” ได้แก่ “รัฐ” หมั่นคอยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎรอย่างไม่เลือกปฏิบัติ เป็นที่ชโลมจิตใจประชาชน (ดิน) มิให้เกิดความแห้งแล้ง หรือแตกความสามัคคี

“ปุ๋ย” เปรียบได้เป็น “การพัฒนา” ที่พอดี ไม่ยัดเยียดจนนำไปสู่การทำลายอัตลักษณ์หรือมีผลกระทบกับวิถีการดำรงชีพตามหลักปรัชญาอิสลามิกที่ดี ควรใส่ใจและเข้าใจความต้องการของต้นไม้แต่ละชนิด ก็คือประชาชนในแต่ละพื้นที่ ด้วยความเหมาะสม

“แสงแดด” เปรียบได้ดังพระบารมีที่แผ่ไพศาลของพระประมุขของชาติ ที่ทรงปกครองพสกนิกรของพระองค์ด้วยหลักทศพิธราชธรรม โดยไม่ทรงเลือกปฏิบัติดั่งเช่นแสงแดดที่เข้าถึงไปทุกส่วนของต้นไม้ให้มีภูมิต้านทานอย่างมั่นคง ดังนั้น ปลายด้ามขวานทองซึ่งก็คือจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย เป็นการฉายภาพการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับ ‘ต้นไม้ของพ่อ’ ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีแผนงานอยู่ในลำต้นเดียวกัน แผ่กิ่งก้าน ไม่สามารถขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปได้ ดังแผนภูมิรูปต้นไม้แสดงให้เห็นโดยเริ่มจากกิ่งที่สูงที่สุด

1. ยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา พระราชทานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาพร้อม ๆ กับการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมให้แก่ประชาชนในพื้นที่จนเกิดการยอมรับและรับความช่วยเหลือและร่วมมือ ถือเป็นการ ‘เข้าถึง’ วิถีมุสลิมได้อย่างสอดคล้องคู่ขนานกับการยอมรับการยกระดับ ‘พัฒนา’คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น หลักฐานความสำเร็จนี้กลายเป็นแนวทางการ ‘สืบสาน และต่อยอด’ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงมีพระราชปณิธานในการให้เหล่าเจ้าหน้าที่ทุกระดับที่แก้ปัญหา รับใส่เกล้าน้อมนำไปปฏิบัติ

2. รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการกำหนดออกนโยบาย หรือผู้ปฏิบัติงานทุกระดับยึดไปปฏิบัติโดยมิให้ข้อเสนอหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แม้จะมีกรอบระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ชัดเจน ควรได้รับบรรจุให้ทุกรัฐบาลดำเนินการด้วยความยืดหยุ่นอย่างเหมาะสม ให้มีดำเนินการให้มีความต่อเนื่อง

4. จรรโลงสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นกุญแจสำคัญที่จะลดความแตกต่างเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน

5. เดินหน้าการเจรจาสันติสุข ต้องสร้างพื้นที่ความไว้วางใจระหว่างกัน ต้องเริ่มกำหนดเงื่อนไขในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) โดยทั้งสองฝ่ายต้องหารือเพื่อระบุพื้นที่ทดลองสำหรับการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

6. พัฒนาระบบการศึกษา ให้การศึกษาในพื้นที่มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางทั้งสายสามัญและวิชาชีพ จนสามารถศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีวัตรปฏิบัติทางศาสนา

7. ยกระดับงานกิจการพลเรือนและมวลชนเชิงรุก โดยเน้นการจัดฝึกอบรมหน่วยอาสาสมัครทหารพรานทั้งชายและหญิง ตลอดจนอาสาสมัครพลเรือน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านจำเป็นต้องเป็นผู้อยู่ในพื้นที่และมีความคุ้นเคยเข้าใจปัญหา ให้เป็นผู้มีแนวคิดเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning)

ดังนั้นแนวคิด ‘ต้นไม้ของพ่อ’ สำหรับการแก้ไขปัญหาในอีก 5 ปีข้างหน้า คือ พ.ศ. 2568-2573 หากได้รับการผลักดันและการสนับสนุนอย่างจริงจัง หน่วยงานราชการและความมั่นคงต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อบูรณาการงานให้มีเอกภาพ และหากได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะภาคประชาสังคมและประชาชนในพื้นที่อย่างเต็มใจ เป็นไปได้ว่าความพยายามในการแก้ไขความมั่นคงจะพาไปสู่เส้นทางสันติสุขเติบโตอย่างยั่งยืน แนวคิดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 10 ท่าน ผ่านแง่คิด มุมมอง จากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน

ในพื้นที่ หรือฝังตัวในพื้นที่ในฐานะผู้สังเกตการณ์ จนกระทั่งบทบาทในสถานะหน้าที่ความรับผิดชอบในตำแหน่งที่สูงขึ้น ได้กลายเป็นผู้ออกแบบนโยบาย หรือผู้กำหนดนโยบาย ได้ให้นำหนักการแก้ไขปัญหาในแนวทางยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จะเป็นธงชัยมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาที่ทรงประสิทธิภาพที่สุด พร้อมกับการเพิ่มพื้นที่ภารกิจด้านกิจการพลเรือนทหาร การสร้างเครือข่ายมวลชนกับประชาชนในพื้นที่ นอกเหนือยุทธวิธีทางทหารที่ดำเนินการเฝ้าระวังเป็นปกติแล้ว การสร้างเครื่องมือกิจกรรมพหุวัฒนธรรมเพื่อหลอมละลายอคติและความหวาดระแวงของผู้คนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่รัฐ จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ท้ายที่สุดแล้วบทสรุปของนิยาม ‘ในนามความเป็นชาติไทย’ ความปรารถนาสูงสุดของคนไทยทั้งชาติที่มีต่อความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็คือความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนทุกคน ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความมหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม จะเป็นหัวใจสำคัญในการดับไฟใต้ให้เห็นผลความสำเร็จในอนาคตที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐบาลและฝ่ายการเมืองต้องเข้าใจถึงบทบาท หน้าที่ของกองทัพที่ถูกระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ให้กองทัพเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาประเทศควบคู่ไปกับการรักษาความมั่นคงของชาติ ควบคู่กับการเมืองนำการทหาร

2. ซึ่งรัฐบาลควรรับฟังข้อเสนอแนะและนโยบายด้านความมั่นคงจากกองทัพ เพราะรัฐบาลคือผู้ตัดสินใจและผู้รับผิดชอบสูงสุดในการออกนโยบายเป็นหลักและกองทัพเป็นผู้รับนโยบายไปดำเนินการ

3. ควรศึกษาวิจัยกรณีศึกษาการแก้ปัญหาความไม่สงบ ความมั่นคง ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ของต่างประเทศ เรียนรู้การเปลี่ยนผ่านบรรยากาศ กระบวนการสร้างสันติในภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีความราบรื่นจากกลุ่มประเทศที่มีความขัดแย้งทางศาสนา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในประเทศ ภูมิภาคเดียวกัน หรือในบริบทสังคมสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มงานเยียวยา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2568). *สถิติความสูญเสียและการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2547-2568 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2568)*.

เจน สุขศรีทอง. (2563). การพัฒนาประสิทธิผลการนำนโยบายสังคมพหุวัฒนธรรมไปสู่การปฏิบัติในจังหวัดชายแดนใต้. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 11(3), 70-83.

นักรบ บุญบัวทอง. (2563). บทเรียนและการพัฒนาการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. *รัฏฐาภิรักษ์*, 62(3), 87.

รุจน์จารักษ์รายา คณานุรักษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารชุมชนเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 10(1), 111-119.

วันวิชิต บุญโปร่ง. (2553). ทัศนะกองทัพบกต่อปัญหาชายแดนใต้ พ.ศ. 2547-2553. *วารสารปาริชาต,* 23(2), 63-80.

เสนาะ พรรณพิกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์,* 3(2), 15-27.

Baruah, S. (2020). *In the name of the nation: India and its Northeast*. Stanford University Press.

Siddiqa, A. (2017). *Military Inc.: Inside Pakistan's military economy* (2nd ed.). Penguin Books.

Tutay, F., Tamayo, B. E., Tolentino, R. C., & Mondares, C. B. (2023, December 4). 2023: 11 dead, scores hurt in MSU bombing. *The Manila Times.*

Baruah, S. (2020). *In the name of the nation: India and its Northeast*. Stanford University Press.